Dr hab. Andrzej Korybski,

emerytowany profesor Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej,

Wydział Prawa i Administracji, Katedra Teorii i Filozofii Prawa

Lublin, 25 września 2026 r.

Recenzja

rozprawy doktorskiej mgr Michała PUŁAWSKIEGO

pt. „Skarga nadzwyczajna w świetle badań empirycznych orzecznictwa”,

przygotowanej w Szkole Doktorskiej Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego,

Warszawa 2026, 313 stron

I. Uchwałą nr 62/2025/2026 Rady Dyscypliny Nauki Prawne

Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

zostałem wyznaczony na recenzenta w przewodzie doktorskim mgr Michała Puławskiego. Niniejszym przedstawiam zleconą recenzję, odnoszącą się do oceny spełnienia ustawowych wymogów stawianych rozprawie doktorskiej, w tym:

1/ dysponowania przez Doktoranta ogólną wiedzą teoretyczną w dyscyplinie „nauki prawne”, w tym w szczególności wiedzą w zakresie metodologii nauk prawnych oraz teorii i filozofii prawa, włącznie z umiejętnością wykorzystania tej wiedzy dla realizacji celu i zadań badawczych określonych w rozprawie doktorskiej;

2/ poprawności metodologicznej przy sformułowaniu celu badawczego oraz logicznej spójności wywodu prowadzącego do weryfikacji postawionych zadań badawczych, a w konsekwencji umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowo-badawczej;

3/ oryginalności rozprawy doktorskiej, zarówno co do sformułowania problemu/celu badawczego, jak też sposobu jego rozwiązania.

Uwagi dotyczące trzech wskazanych wyżej elementów recenzji zostaną poprzedzone zwięzłą charakterystyką pola badawczego i przedmiotu badań (na tle literatury przedmiotu), doboru metod badawczych, przyjętej struktury oraz języka i formalnej strony rozprawy.

II. Przedmiot badań, struktura pracy i metody badawcze.

Doktorant określił przedmiot badań i swój cel badawczy jako analizę skargi nadzwyczajnej w ujęciu empirycznym, opartą na badaniu orzecznictwa Sądu Najwyższego (SN) i ukierunkowaną na ocenę sposobu stosowania instytucji skargi nadzwyczajnej w praktyce orzeczniczej, włącznie z rekonstrukcją wzorców interpretacyjnych ujawnionych w procesach

rozpoznawania skarg nadzwyczajnych oraz zapadłych rozstrzygnięciach (s. 5 rozprawy). Wybór przedmiotu badań Doktorant uzasadnił potrzebą empirycznych badań nad instytucją skargi nadzwyczajnej jako jedną z najbardziej kontrowersyjnych i zarazem nowatorskich instytucji prawnych. Poza politycznym kontekstem kontrowersyjności tej instytucji zwrócił uwagę także na znaczenie konstrukcji dogmatyczno-prawnej skargi nadzwyczajnej oraz praktyki orzeczniczej SN w tym zakresie dla współczesnej teorii i filozofii prawa. Uznał, że same studia dogmatycznoprawne nad instytucją skargi nadzwyczajnej, oparte na wykładni obowiązujących przepisów prawnych, nie wyczerpują całości zagadnień w ramach wybranego pola badawczego. W szczególności nie umożliwiają udzielenia odpowiedzi na szereg istotnych pytań związanych z praktyką orzeczniczą SN, a dotyczących istnienia utrwalonych rozumowań w ramach wykładni dokonywanej w sprawach ze skargi nadzwyczajnej.

Skarga nadzwyczajna, mimo relatywnie niewielu lat funkcjonowania tej instytucji w polskim porządku prawnym, stała się już przedmiotem licznych badań i studiów. W zdecydowanej większości są to badania dogmatycznoprawne, jakie w założeniu mają prowadzić do ustalenia miejsca tej instytucji we współczesnym, polskim systemie prawnym. Istotnymi zagadnieniami poruszanymi w tych analizach i studiach są przy tym kwestie wynikające z obecności polskiego systemu prawnego w szerszych systemach normatywnych, w szczególności w prawie Unii Europejskiej oraz w porządku prawnym zbudowanym na Europejskiej Konwencji Praw Człowieka (EKPC), w tym kwestia oceny zgodności polskiej regulacji instytucji skargi nadzwyczajnej z ze standardem wywiedzionym z art. 6 EKPC oraz orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Do takich zagadnień należy również kwestia zgodności instytucji skargi nadzwyczajnej z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej. W tym aspekcie szczególnie interesujący dla badaczy jest mechanizm ważenia przez Sąd Najwyższy dwóch konstytucyjnych wartości: demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej oraz powagi rzeczy osądzonej.

Badacze piszący o powyższych kwestiach w dużej części podchodzą krytycznie do tej instytucji, wykazując polityczne tło jej wprowadzenia do systemu prawa, wątpliwą efektywność w ochronie praw człowieka, gwarantowaniu zasady demokratycznego państwa prawnego oraz konstytucyjności porządku prawnego (zwłaszcza w sytuacji funkcjonowania instytucji skargi konstytucyjnej). Podnoszą też liczne wątpliwości dotyczące funkcjonowania skargi nadzwyczajnej w kontekście zasady *res iudicata.* Literatura przedmiotu zawiera też krytyczne poglądy w kwestiach związanych z relacją skargi nadzwyczajnej do innych, utrwalonych i niebudzących aż takich wątpliwości instytucji w wymiaru sprawiedliwości, jak skarga kasacyjna, wznowienie postępowania czy prawomocność orzeczenia. Należy jednak powtórzyć, że opracowania tworzące literaturę przedmiotu mają w zdecydowanej większości charakter studiów dogmatycznoprawnych prowadzonych z perspektywy prawa konstytucyjnego, prawa cywilnego lub prawa karnego. Jednym z nowszych opracowań w ramach tego nurtu badawczego jest opublikowany doktorat A. Szydzik (Skarga nadzwyczajna jako środek kontroli konstytucyjności sądowego stosowania prawa, Warszawa 2025). Zarówno ta praca, jak też inne dotyczące skargi nadzwyczajnej zostały włączone przez Doktoranta do bibliografii przedmiotu i odpowiednio wykorzystane w rozprawie.

Kluczowe znaczenie z punktu widzenia trafności doboru tematu rozprawy oraz jego uzasadnienia, a także zastosowanych metod badawczych ma konstatacja, że w dotychczasowej literaturze przedmiotu opracowania oparte na badaniach empirycznych

nad instytucją skargi nadzwyczajnej i jej funkcjami w porządku prawnym są jedynie śladowe. Mają one przy tym charakter cząstkowy, nie pozwalając na budowę szerszej generalizacji historycznej dotyczącej rzeczywistego funkcjonowania skargi nadzwyczajnej oraz konfrontacji funkcji założonych z rzeczywistymi skutkami stosowania skargi nadzwyczajnej w polskim porządku prawnym (tytułem ilustracji można tu wskazać opracowanie M. Czartoryskiej, P. Gurazdy, K. Krakowiak, A. Piotrowskiej i A. Stawiszyńskiego, Wnioski z badań aktowych spraw sądowych dotyczące skuteczności wnoszenia przez uprawnione instytucje skargi nadzwyczajnej do Sądu Najwyższego w kategorii spraw SN o sygnaturze akt NSNk, Palestra 2025, nr 7, s. 102-126). Autor recenzowanej rozprawy jednoznacznie deklaruje empiryczne podejście do badania orzecznictwa Sądu Najwyższego w sprawach ze skargi nadzwyczajnej. Stawia pytanie, jak SN stosuje tę instytucję, zamiast pytać – na czym skupia się przede wszystkim dotychczasowy wysiłek badaczy – czy funkcje przypisane przez ustawodawcę skardze nadzwyczajnej spełniają odpowiednie standardy wynikające z prawa obowiązującego (włącznie z polską Konstytucją, prawem Unii Europejskiej oraz porządkiem prawnym EKPC), a także czy orzecznictwo SN realizuje funkcje założone w prawie obowiązującym. Dopiero analiza zgromadzonego i poddanego analizie orzecznictwa SN może dać, zdaniem Doktoranta, podstawę do odpowiedzi na powyższe pytania.

Struktura pracy oraz metody gromadzenia i przetwarzania materiału badawczego zostały dobrane odpowiednio do przedmiotu badań, przy czym Doktorant uwzględnił tu zarówno potrzebę wynikającą z ustawowej przesłanki wykazania się ogólną wiedzą teoretyczną w zakresie dyscypliny „nauki prawne", jak też wymogi poprawnej konstrukcji metodycznej rozprawy oraz dążenie do wykazania się rzetelnością w opisie warsztatu naukowego i konsekwencją badawczą w realizacji poszczególnych zadań badawczych. I tak rozprawa zawiera wprowadzenie, przedstawiające uzasadnienie wyboru tematu rozprawy, precyzację przedmiotu i zakresu badań, tezy badawcze, układ treściowy rozprawy i zastosowane metody badawcze (s. 5-19). Kolejno następują rozdziały, w których Doktorant przedstawia:

1/ ogólne tło filozoficzno-teoretyczne przedmiotu badań (rozdział I: Zagadnienia metodologiczne i teoretyczno-prawne, s. 20-77) oraz genezę i dogmatycznoprawną charakterystykę instytucji skargi nadzwyczajnej w polskim systemie prawnym, włącznie z krytyką *de lege lata* tej instytucji w literaturze przedmiotu (rozdział II: Ogólna charakterystyka skargi nadzwyczajnej, s. 78-130; w tym rozdziale Doktorant zapoznaje czytelnika z dogmatycznoprawnymi po części teoretyczno-filozoficznym dorobkiem dotyczącym skargi nadzwyczajnej, a także sam posługuje się sprawnie analizą logiczno-językową obowiązujących źródeł prawa dotyczących skargi nadzwyczajnej lub relewantnych wobec tej instytucji);

2/ opis metodologii zastosowanej przy gromadzeniu oraz analizie orzecznictwa SN w postępowaniach ze skargi nadzwyczajnej (rozdział III: Metodologia analizy empirycznej orzecznictwa Sądu Najwyższego – Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w postępowaniu ze skargi nadzwyczajnej, s. 131-173);

3/ uporządkowaną analizę procesów wykładni dokonywanej przez SN w postępowaniach ze skargi nadzwyczajnej (rozdział IV: Opis jednocechowy wykładni dokonywanej przez Sąd Najwyższy – Izbę Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w postępowaniu ze

skargi nadzwyczajnej, s. 174-231). Analiza została oparta na wynikach przeprowadzonych przez Doktoranta badań empirycznych;

4/ rozwiniętą próbę rekonstrukcji modelu wykładni prawa dokonywanej przez SN (rozdział V: Wykładnia Sądu Najwyższego w świetle empirycznych badań orzecznictwa w sprawach ze skargi nadzwyczajnej – model ogólny, s. 232-247);

5/ uzasadnioną empirycznie charakterystykę mechanizmu ważenia przez SN zasad demokratycznego państwa prawnego oraz *res iudicata* (rozdział VI: Zasada demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej a trwałość prawomocnych orzeczeń sądowych – ważenie wartości przez Sąd Najwyższy przy rozpoznawaniu skarg nadzwyczajnych, s. 248-272).

Odpowiednio do wymogów stawianych przed pracami naukowymi, rozprawa zawiera także sformułowanie wniosków płynących z przeprowadzonych badań (273-287) oraz wykaz bibliografii wykorzystanej w trakcie badań i udokumentowanej w odsyłaczach (s. 288-313).

Specyfika przedmiotu badań oraz zdecydowanie empiryczna perspektywa gromadzenia i analizy materiału badawczego w rozprawie sprawia, że zasadnicze znaczenie ma zgromadzenie odpowiedniego materiału badawczego w postaci akt spraw ze skargi nadzwyczajnej (utworzenie korpusu badawczego) oraz dobór odpowiednich, efektywnych metod badania aktowego orzecznictwa SN w sprawach ze skargi nadzwyczajnej. Doktorant zdecydował się na zrównoważony model analizy empirycznej łączący analizę ilościową materiału badawczego z analizą jakościową, opartą na odpowiednim kwestionariuszu badawczym przy badaniu treści rozstrzygnięć. Zgromadził i poddał analizie wszystkie – jak kilkakrotnie zapewnia w rozprawie - wyroki i postanowienia w sprawach ze skargi nadzwyczajnej wydane co do istoty sprawy (włącznie z ich uzasadnieniami) w 2022 r. Zgromadzony materiał objął 222 orzeczenia, co zdaniem Doktoranta, zapewnia wysoką reprezentatywność badań oraz uzasadnienie płynących stąd wniosków spełniające (zwłaszcza w odniesieniu do badań ilościowych) kryteria wysokiego prawdopodobieństwa sformułowanych wniosków. Ograniczenie czasowe badań empirycznych rodzi oczywiście pytania o stopień prawdopodobieństwa stwierdzonych w rozprawie tendencji i prawidłowości w orzecznictwie SN w całości spraw ze skargi nadzwyczajnej, w okresie od pierwszego orzeczenia (kwiecień 2018) aż do chwili obecnej. Istotne zadanie badawcze mogłoby wówczas dotyczyć weryfikacji tezy o stabilności wykładni dokonywanej przez SN w sprawach ze skargi nadzwyczajnej vs. ewolucji orzeczniczej.

Odpowiedzi na te pytania wymagają rzecz jasna kolejnych badań empirycznych i odpowiednich ustaleń dotyczących próby badawczej oraz odpowiedniego poszerzenia korpusu. Jest to przy tym zadanie już nie dla pojedynczych badaczy, ale dla zespołów badawczych przygotowanych do prowadzenia badań empirycznych orzecznictwa. W opinii recenzenta zarówno próbę badawczą, jak też korpus można (przy pewnych zastrzeżeniach, o których mowa dalej) uznać za wystarczające dla potrzeb przygotowania rozprawy doktorskiej. W szczególności za uzasadnione można uznać ograniczone ramy czasowe badań empirycznych. Zostały zostały zakreślone tak, że pozwoliły one pozyskać i poddać analizie wystarczający materiał badawczy, wykazujący poprawność warsztatu

badawczego Doktoranta i pozwalający na budowę empirycznie zweryfikowanego modelu wykładni prawa w sprawach ze skargi nadzwyczajnej. Zaznaczyć jednak należy, że charakterystyka tego modelu jest generalizacją historyczną, ograniczoną w czasie. Jako wymagające weryfikacji należy zatem potraktować przekonanie Doktoranta, że „(…) pomimo upływu czasu wyniki przeprowadzonych badań zachowują aktualność" (s. 133 rozprawy). O ile zatem w odniesieniu do orzecznictwa za 2022 rok tezy Doktoranta można uznać za poprawną generalizację historyczną o wysokim stopniu prawdopodobieństwa, o tyle rozszerzenie tych tez na pozostałe lata orzecznictwa w sprawach ze skargi nadzwyczajnej odpowiednio zmniejsza prawdopodobieństwo tych tez.

Analizowany w rozprawie materiał badawczy został zgromadzony przy użyciu kwestionariusza badawczego. Kwestionariusz ten został zapożyczony z uznanych w prawniczym piśmiennictwie naukowym prac Artura Kotowskiego, jednakże Doktorant zmodyfikował zestaw uwzględnionych tam zmiennych oraz uprościł nieznacznie zakres pytań badawczych i dostosował kwestionariusz do specyfiki postępowań ze skargi nadzwyczajnej w sprawach cywilnych (NSNc) i w sprawach karnych (NSNk). Są podstawy do uznania, że kwestionariusz ten został pozytywnie zweryfikowany w odniesieniu do empirycznych badań Profesora Artura Kotowskiego nad orzecznictwem sądowym (przede wszystkim SN i NSA), a dokonane modyfikacje pozwoliły na wystarczająco głęboką analizę orzecznictwa SN w sprawach ze skargi nadzwyczajnej. Doktorant zawarł w rozprawie szczegółowy opis założeń i konstrukcji kwestionariusza, obejmujący charakterystykę tzw. metadanych (sygnatura, data wydania, rodzaj sprawy, podmiot wnoszący skargę itp.) oraz pozostałych zmiennych (w tym rodzaj zarzutu, przesłanka funkcjonalna, podstawa rozstrzygnięcia, typ rozstrzygnięcia sprawy, powołane w uzasadnieniu metody wykładni, powołanie ocen itd. - s. 135-173 rozprawy).

Recenzowana rozprawa spełnia wymogi formalne stawiane pracom naukowym z zakresu nauk prawnych. Zawiera wszystkie istotne z tego punktu widzenia elementy, w tym obszerne i poprawne metodologicznie wprowadzenie, poprawnie wyodrębnione i strukturalnie przejrzyste rozdziały z jasno prowadzonymi wątkami rozważań weryfikującymi postawione tezy badawcze, końcowe wnioski oraz załączniki do warsztatu badawczego, w tym wykazy przywołanych w odsyłaczach pozycji bibliograficznych oraz orzecznictwa, jak również wykaz ilustracji graficznych (tabel i wykresów). W opinii recenzenta przedstawienie warsztatu, zasadniczo poprawne, powinno zostać – z uwagi na przeprowadzone badania empiryczne - uzupełnione o ewidencję korpusu orzecznictwa oraz o wzór kwestionariusza badawczego, o czym mowa w dalszej części recenzji. W wykazie źródeł prawa należy zwrócić uwagę na powtarzające się pominięcie myślnika w tytułach ustaw będących kodeksami lub prawami (np. „Ustawa z 14 czerwca 1960 roku Kodeks postępowania administracyjnego" zamiast „Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego"). W wykazie literatury został przyjęty porządek alfabetyczny zamieszczania pozycji bibliograficznych, ale w takiej sytuacji zamieszczenie takiej pozycji powinno rozpoczynać się nie od imienia, ale od nazwiska autora pozycji. Poprawić należy także miejsce pozycji autorstwa myślicieli takich jak H. de Groot czy Ch. de Montesquieu (przyimek „de" oznacza tu szlachectwo/szlachetność ew. miejsce pochodzenia takiej osoby, nie łącząc się z trzonem nazwiska). Zamieszczone w bibliografii dzieło pod numerem 120 jest autorstwa

Peretiatkowicza, a nie Petrarkiewicza. Należy odnotować niezamieszczenie w tekście samej rozprawy wymaganego ustawowo streszczenia jej zasadniczych tez w języku angielskim.

Wysoko należy ocenić język rozprawy. Doktorant wykazał się niewątpliwą kompetencją w komponowaniu tekstu naukowego. Tekst rozprawy jest jasny, zaś wywód naukowy, choć dotyczy zagadnień wymagających użycia specjalistycznej terminologii prawniczej, nie przytłacza czytelnika i wydaje się być zrozumiały nawet dla odbiorcy niewyposażonego w zaawansowaną wiedzę prawniczą dotyczącą przedmiotu rozprawy. Uważna lektura rozprawy sprawia, że czytelnik może wyłowić pewne drobne niedociągnięcia językowe wymagające usunięcia przed ewentualną publikacją rozprawy. Tytułem przykładu: „upłynęły" zamiast „wpłynęły" (s. 10); „lecz z wynikiem" zamiast „lecz jest wynikiem" (s. 278). Niedociągnięcia językowe, rzadkie w zasadniczej części rozprawy, można zaobserwować zwłaszcza w tekście wniosków (s. 287), co może sugerować nieco zbyt pospieszne redagowanie tej części rozprawy.

III. Ogólna wiedza metodologiczna i teoretyczna Doktoranta oraz umiejętność jej wykorzystania w charakterystyce przedmiotu badań, doborze metod badawczych oraz budowie podstawy filozoficzno-teoretycznej rozprawy.

Rozprawa Doktoranta opiera się na badaniach empirycznych orzecznictwa SN spełniających w wystarczającym stopniu przesłanki i kryteria konstruowania poprawnej próby badawczej oraz korpusu badanych orzeczeń. Układ rozprawy oraz zawartość treściowa wstępnych rozdziałów stanowią wystarczające uzasadnienie wniosku o należytym przygotowaniu metodologicznym i teoretycznym Doktoranta, a tym samym o umiejętności odpowiedniego wykorzystania pogłębionej wiedzy z zakresu dyscypliny „nauki prawne" do poprawnego umiejscowienia problemu badawczego w szerszej perspektywie filozoficzno-teoretycznej.

Dążąc do ukształtowania odpowiedniej, filozoficzno-teoretycznej perspektywy badawczej (posługując się sformułowaniem Doktoranta - wyjściowej bazy do dalszych badań, s. 20 rozprawy) Doktorant przedstawia wybrane nurty i koncepcje z zakresu teorii i filozofii prawa. Zwraca przy tym uwagę na te koncepcje i propozycje badawcze, jakie wydają się mu szczególnie istotne dla teoretycznoprawnej analizy konstytucyjnych zasad porządku prawnego (w tym zasady państwa prawnego i konstytucyjnych zasad wymiaru sprawiedliwości, włącznie z funkcją nadzoru judykacyjnego pełnioną przez najwyższy organ wymiaru sprawiedliwości). Prezentacja tych poglądów jest zadaniem trudnym, bowiem wymaga sięgnięcia do opracowań z zakresu filozofii i teorii prawa oraz ich wykorzystania w taki sposób, aby dowieść nie tylko ogólnej wiedzy Doktoranta z zakresu ogólnych nauk prawnych, ale także umiejętności ich wykorzystania dla tworzenia wspomnianej wcześniej „bazy", włącznie z poglądową ilustracją rozwiązań w zakresie instytucji prawnych ochrony praw człowieka, zasady państwa prawnego, zasad organizacji i funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości oraz funkcji pełnionych przez Sąd Najwyższy. Referowanie nurtów badawczych i występujących w ich ramach poglądów na prawo i jego funkcje ma charakter odtwórczy i zbyt ogólny (zwłaszcza w odniesieniu do obszernego fragmentu rozdziału I, s. 20-67 rozprawy). Przywołane

pozycje bibliograficzne nie zawsze mają tu reprezentatywny charakter dla współczesnej literatury z zakresu teorii i filozofii prawa, brak też wyraźnego wskazania znaczenia poszczególnych koncepcji dla kwestii rozważanych w dalszych rozdziałach. Pozytywnie należy natomiast ocenić rozważania nad znaczeniem analizy orzecznictwa zarówno dla teorii i filozofii prawa, jak też dla nauk dogmatycznoprawnych (s. 71-77 rozprawy).

Choć instytucja skargi nadzwyczajnej jest przez Doktoranta badana w ujęciu empirycznym (co zajmuje zdecydowaną większość treści rozprawy), to jednak rozprawa zawiera także solidny, dogmatycznoprawny szkic instytucji skargi nadzwyczajnej, poprzedzony zwięzłą prezentacją procesu legislacyjnego prowadzącego do włączenia tytułowej instytucji prawnej do polskiego systemu prawnego; Doktorant wykorzystał tu swoje wcześniejsze publikacje, dowodząc jednocześnie dobrego, wieloletniego przygotowania do podjętego problemu badawczego. Dokonując politycznoprawnej charakterystyce procesu legislacyjnego, a także obszernej, dogmatycznoprawnej charakterystyki instytucji skargi nadzwyczajnej Doktorant zachował postawę obiektywizmu badawczego, przy równoczesnym rzetelnym zreferowaniu kontrowersyjności tej instytucji i krytycznych poglądów przedstawionych w dotychczasowej literaturze przedmiotu. Z uwagi na modelowanie jako istotny sposób metodologicznego porządkowania wyników badania empirycznego można byłoby rozważyć, w opinii recenzenta, zamieszczenie w części metodologicznej zwięzłej charakterystyki takiego właśnie sposobu rozumowania, włącznie z kluczowym rozróżnieniem modelowania teoretycznego oraz budowania modeli odzwierciedlających rzeczywiste procesy czy stany rzeczy (w tym praktykę orzeczniczą).

IV. Uwagi w kwestiach metodologii rozprawy oraz spójności wywodu badawczego, a także weryfikowania postawionych zadań badawczych.

Punktem wyjścia do badań aktowych prowadzonych przez Doktoranta było utworzenie odpowiedniego korpusu badawczego, mającego odzwierciedlenie w dokumentacji spraw sądowych, w tym zwłaszcza w tekstach orzeczeń (wraz z ich uzasadnieniami). Doktorant ograniczył czasowy zakres badań do spraw ze skargi nadzwyczajnej rozstrzygniętych co do istoty w 2022 r. W rozprawie Doktorant nie uzasadnił bardziej szczegółowo, dlaczego akurat rok 2022 jest tak interesujący z punktu widzenia wykładni prawa dokonywanej w sprawach ze skargi nadzwyczajnej. Stwierdził jedynie, że okres ten można traktować jako reprezentatywny dla badania orzecznictwa SN w postępowaniach ze skargi nadzwyczajnej i ustalił, że spraw takich w 2022 r. było 222, w związku z czym te właśnie orzeczenia tworzą korpus jego badań empirycznych. Przy tworzeniu korpusu istotne są zwłaszcza: precyzyjne określenie jednostki analizy, kryteriów włączania/wyłączania jednostek, opisu metadanych oraz opisu zmiennych. Teksty orzeczeń w sprawach ze skargi nadzwyczajnej zapadłych w 2022 r. i kończących postępowanie co do istoty należy w badaniach aktowych traktować jako materiał korpusu. Z tego materiału Doktorant wydobył dane oraz informacje, służące do sformułowania wniosków badawczych, według wzorca badawczego zawartego w kwestionariuszu badawczym. Biorąc pod uwagę treści zamieszczone w rozdziale III rozprawy można uznać, że korpus został skonstruowany poprawnie: Doktorant podjął

działania badawcze zmierzające do określenia całego zbioru orzeczeń oraz innych decyzji w postępowaniach ze skargi nadzwyczajnej, następnie zawęził zbiór dokonując precyzyjnego określenia ram czasowych badań i przyjmując odpowiednie kryteria włączania orzeczeń do korpusu. Przyjął także odpowiedni zestaw metadanych do opisu jednostkowych orzeczeń i zapoznał czytelnika z przyjętym zestawem zmiennych, wraz z uzasadnieniem ich przyjęcia.

Uznanie korpusu oraz zasad jego konstruowania za zasadniczo poprawne nie usuwa jednak pewnych wątpliwości i zastrzeżeń w kwestii metodologii badań empirycznych przeprowadzonych przez Doktoranta. Pierwsza wątpliwość dotyczy orzeczeń zaliczonych do korpusu. Doktorant przyjął, że liczba ta dotyczy wszystkich wyroków i postanowień wydanych co do istoty sprawy wraz z ich uzasadnieniami, jakie zapadły wskutek rozpoznania skarg nadzwyczajnych w 2022 r. (s. 131 rozprawy). Sformułowanie „wyroki i postanowienia wydane co do istoty sprawy" może być uznane za zbyt ogólne dla określenia kryterium włączania do korpusu. W opinii recenzenta wprowadzenie reguły włączenia w takim właśnie brzmieniu wymaga co najmniej przyjęcia jakiejś typologii decyzji rozstrzygających co do istoty sprawy (zwł. wyróżnienia decyzji merytorycznej podejmowanej po rozpoznaniu sprawy, a więc uwzględniającej żądanie bądź oddalającej żądanie), a następnie konsekwentnego badania poszczególnych typów orzeczeń pod kątem przyjętych zmiennych (być może włącznie z budową dwóch modeli wykładni w sprawach ze skargi nadzwyczajnej). W takiej sytuacji poza zakresem badań pozostałyby decyzje w postaci odrzucenia oraz umorzenia sprawy (pozostawienia sprawy bez rozpoznania). Takie zawężenie korpusu czyniłoby jednak sformułowanie tytułu rozprawy nieco problematycznym, bowiem mówi on po prostu o skardze nadzwyczajnej, a nie o ustalonej praktyce wykładni prawa w sprawach ze skargi nadzwyczajnej. Co prawda dopełnienie „w świetle badań empirycznych orzecznictwa" można uznać za doprecyzowanie tytułu odpowiadające celowi badawczemu, jednakże z pewnością musi znaleźć odzwierciedlenie w postaci uzasadnionej typologii (a może klasyfikacji?) sposobów rozstrzygnięcia w sprawach ze skargi nadzwyczajnej, włącznie z badaniem ewentualnych odrębności interpretacyjnych w odniesieniu do poszczególnych typów rozstrzygnięć. Pojawia się tu także istotny problem teoretyczny: czy decyzje odrzucające bądź umarzające postępowanie w sprawach ze skargi nadzwyczajnej (a więc w istocie „niedecyzje") mają znaczenie dla całościowego obrazu praktyki orzeczniczej w sprawach ze skargi nadzwyczajnej? Pewnym brakiem utrudniającym ocenę reprezentatywności próby i kształtu korpusu badawczego jest niezamieszczenie w rozprawie kompletnego wykazu orzeczeń stanowiących ten korpus. Rozprawa zawiera jedynie wykazy orzeczeń przywołanych przez Doktoranta w odsyłaczach.

Wyjaśnienia wymaga, dlaczego Doktorant zdecydował się na sformułowanie zadań badawczych (włącznie ze sformułowaniem odnoszących się do nich hipotez) zbiorczo w stosunku do wyroków i postanowień w sprawach cywilnych (NSNc) i w sprawach karnych (NSNk). Przyjął tym samym, że nie ma jakościowych różnic między wykładnią prawa w sprawach cywilnych a wykładnią prawa w sprawach karnych. W literaturze teoretycznoprawnej, ale także dogmatycznoprawnej zwraca się niekiedy uwagę na daleko posuniętą specyfikę wykładni prawa karnego, motywowaną zarówno zasadami konstytucyjnymi, jak też zasadami prawa i procesu karnego. Wspomniana specyfika

może bowiem mieć wpływ na rozumowania w rozpoznawaniu spraw ze skargi nadzwyczajnej, a tym samym odmiennie kształtować model wykładni w praktyce orzeczniczej SN. Można tu również zauważyć, że w nielicznych opracowaniach opartych na wynikach badań empirycznych orzecznictwa SN w tych sprawach, ich autorzy zawężają swoje pole badawcze do jednej z dwóch wyodrębnionych grup rozstrzygnięć (z reguły do rozstrzygnięć w sprawach karnych, z uwagi na zdecydowanie mniejszą liczbę spraw, a tym samym łatwiejsze skonstruowanie korpusu badawczego.

Tok rozumowania i sposób jego uzasadnienia przedstawione w rozdziałach III, IV i V, można uznać za poprawny, służący realizacji celu badawczego. Doktorant odwołuje się tu często do badań przeprowadzonych przez Profesora Artura Kotowskiego, czepiąc z nich inspiracje budowie kwestionariusza badawczego oraz formułowaniu wniosków wynikających z analizy pozyskanego materiału badawczego. Wnioski te zostały w dużej mierze ujęte graficznie w postaci ilustracji graficznych (wykresów i tabel) co niewątpliwie uatrakcyjnia czytanie rozprawy oraz ułatwia odbiór wyników rozumowania przez czytelnika. Ilustracje graficzne dotyczą zarówno metadanych, jak też wyodrębnionych zmiennych badawczych (łącznie 45 ilustracji). Należy zauważyć niezamieszczenie w rozprawie wzorca kwestionariusza badawczego oraz danych statystycznych (liczbowych) dokumentujących wynik badań empirycznych. Czytelnik dociera do tych informacji poprzez dane zamieszczone w opisie poszczególnych wykresów, bez możliwości weryfikacji poprawności wyliczeń procentowych wskazanych w takim opisie. Odnotowując powyższe niedociągnięcia należy jednak skonstatować, że rozprawa doktorska spełnia ustawowe wymogi poprawności, bowiem zawiera poprawny i wystarczający opis metodologiczny przeprowadzonych badań empirycznych, a także spójny wywód oparty na wynikach tych badań i weryfikujący postawione tezy badawcze,. Tym samym można uznać rozprawę przedstawioną przez Doktoranta za studium, w którym potwierdził on swoje dobre przygotowanie do samodzielnej pracy badawczej. Dobre przygotowanie obejmuje przy tym także umiejętność poprawnego posługiwania się metodą dogmatycznoprawną.

V. Wnioski w kwestii oryginalności problemu badawczego oraz sposobu jego rozwiązania.

Postawiony w rozprawie problem badawczy można uznać – w perspektywie dotychczasowych badań nad instytucją skargi nadzwyczajnej w polskim systemie prawnym - za oryginalny. Recenzowana rozprawa doktorska dotyczy orzecznictwa SN w sprawach ze skargi nadzwyczajnej, obejmując zarówno sprawy cywilne stanowiące zdecydowanie dominującą grupę spraw (NSNc), jak też śladowe liczbowo sprawy karne (NSNk). Na tle dotychczasowych badań empirycznych odznacza się ona kompleksowością korpusu badawczego (całość merytorycznych decyzji SN w sprawach ze skargi nadzwyczajnej, bez zawężania ich do jedynie spraw cywilnych bądź – jak w dotychczasowej literaturze przedmiotu – spraw karnych). Problematyczne jest zawężenie analizy do jednego roku orzeczniczego, o czym wspomniano już wyżej. Czytelnik zapoznający się treścią rozprawy może odnieść wrażenie, że rok 2022 był dla Doktoranta czasem rozpoczęcia długofalowych badań, zaś ich ograniczenie czasowe zostało spowodowane innymi względami życiowymi, ważnymi dla Doktoranta (por. uwagi na s.

132-133). Mimo tego ograniczenia można uznać, że przedmiot badań podjęty w rozprawie odznacza się niewątpliwą oryginalnością na tle literatury przedmiotu z uwagi na dążenie Doktoranta do kompleksowej analizy orzecznictwa w sprawach ze skargi nadzwyczajnej, ukierunkowanej na rekonstrukcję utrwalonych sposobów wykładni prawa w tych sprawach. Także sposób przeprowadzenia badań empirycznych (ustalenie reprezentatywnej próby, ukształtowanie korpusu orzeczeń, adaptacja kwestionariusza badawczego zaczerpniętego z badań Profesora Artura Kotowskiego i w szczególności budowa zestawu zmiennych) mogą być uznane za oryginalne. Wyniki badań empirycznych mogą z kolei być wykorzystane w badaniach z zakresu teorii wymiaru sprawiedliwości oraz jego konstytucyjnych podstaw.

Za oryginalny można również uznać zestaw zaproponowanych w rozprawie hipotez badawczych (s. 10-12 rozprawy), weryfikowany zwłaszcza w analizie materiału badawczego w rozdziałach IV i V i ostatecznie ujęty jako wnioski płynące z badań. Z uwagi na zasygnalizowaną już wcześniej kontrowersyjność instytucji skargi nadzwyczajnej wnioski sformułowane przez Doktoranta zapewne będą mogły być przedmiotem dalszej dyskusji zarówno w perspektywie ochrony praw człowieka, gwarancji demokratycznego państwa prawnego, instytucjonalnego kształtu SN oraz instrumentów pozostających do jego dyspozycji i wreszcie mechanizmu ważenia zasad pewności prawa i stabilności orzeczeń w relacji do zasady demokratycznego państwa prawnego. Stanowisko Doktoranta w tych kwestiach wyrasta z empirycznego badania orzecznictwa oraz przyjętej metodologii w interpretacji wyników tego badania. Tym samym odznacza się ono oryginalnością na tle dotychczasowej literatury przedmiotu, w której przeważa tradycyjne ujęcie dogmatycznoprawne.

VI. Konkluzja.

Przedstawiona do recenzji rozprawa zasługuje na pozytywną ocenę i może stanowić podstawę dopuszczenia jej Autora do dalszych kroków w przewodzie doktorskim. Sformułowane w recenzji ustalenia oraz cząstkowe oceny warsztatu badawczego Doktoranta, metodologii i tez rozprawy stanowią wystarczającą podstawę do uznania, że Doktorant spełnił wymogi wynikające z art. 187 ust. 1 i 2 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. 2024, poz. 1571 z późn. zm.). Rozprawa dowodzi ogólnej wiedzy teoretycznej Doktoranta w dyscyplinie „nauki prawne" i można ją uznać za oryginalne rozwiązanie problemu badawczego odpowiedniego dla prac naukowych będących rozprawami doktorskimi. Dodać należy, że przygotowanie i przeprowadzenie badań empirycznych oraz ich ujęcie w formie poprawnej metodologicznie i uzasadnionej teoretycznie (zwłaszcza z punktu widzenia teorii wykładni) rozprawy dowodzi także, że Doktorant posiadł wymaganą ustawowo umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowo-badawczej.

Andrzej Korybski